

**THE CONSTRUCTION OF DEMOCRACY AND CITIZENSHIP IN
“PROGRESSIVE” THAI SCHOOLS AND IMPLICATIONS
ON SOCIAL JUSTICE**

VACHARARUTAI BOONTINAND

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(HUMAN RIGHTS AND PEACE STUDIES)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

Copyright by Mahidol University

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

THE CONSTRUCTION OF DEMOCRACY AND CITIZENSHIP IN
“PROGRESSIVE” THAI SCHOOLS AND IMPLICATIONS ON SOCIAL JUSTICE

VACHARARUTAI BOONTINAND 5238071 HPHP/D

Ph.D.(HUMAN RIGHTS AND PEACE STUDIES)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: SRIPRAPHA PETCHARAMESREE, Ph.D.,
COELI BARRY, Ph.D., SIWARAK SIWAROM, Ph.D.

ABSTRACT

This study explores the possibilities and challenges of education in Thailand that can contribute toward democracy and social justice by focusing on the process of citizen construction in an alternative and a democratic school. By drawing on theories and knowledge from various critical fields, this thesis attempts to establish that schools are sites of competing interests and functions. It investigates both the formal and hidden school curricula and pedagogical approaches to better understand the contradictory nature of school and the implications on the construction of citizens for democracy and social justice. This study also examines the influence of differing political, economic and cultural ideologies in contemporary Thai society in shaping education curricula and practices in the two schools and the ways in which the schools negotiate these various ideologies which affect the construction of differentiated citizenship.

Findings suggest that curricula and pedagogical practices drawn from experiential and inquiry-based learning, and a focus on real issues and concerns in the larger society, have the potential to contribute to the construction of democratic and justice-oriented citizens. However, there are certain areas of tension and contradiction in the school systems and practices which present challenges to education for democracy and social justice. Furthermore, while Buddhism plays a significant role in citizen construction in both schools, its contribution toward creating democratic and justice-oriented citizens remains limited. Finally, as the alternative and democratic schools are embedded in a stratified society, their constructions of differentiated citizenship pose an important challenge for education for democracy and social justice in contemporary Thailand.

KEY WORDS: CITIZENSHIP EDUCATION / DEMOCRACY / SOCIAL JUSTICE
BUDDHISM / PROGRESSIVE SCHOOLS

232 pages

การสร้างประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองในโรงเรียนไทยที่มีแนวคิดก้าวหน้าและนัยยะต่อความเป็น
ธรรมทางสังคม

THE CONSTRUCTION OF DEMOCRACY AND CITIZENSHIP IN “PROGRESSIVE” THAI
SCHOOLS AND IMPLICATIONS ON SOCIAL JUSTICE

วัชรฤทัย บุญธินันท์ 5238071 HPHP/D

ปร.ค. (สิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ศรีประภา เพชรเมธีศรี Ph.D., เจริญ เบ็ญ, Ph.D., ศิวรักษ์ ศิวารมย์ Ph.D.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาโอกาสและข้อท้าทายของการศึกษาในประเทศไทยต่อการสร้าง
ประชาธิปไตยและความเป็นธรรมทางสังคมโดยมุ่งเน้นไปที่การศึกษากระบวนการสร้างพลเมืองใน
โรงเรียนทางเลือกและโรงเรียนประชาธิปไตย 2 แห่ง งานวิจัยชิ้นนี้นำหลักทฤษฎีและองค์ความรู้เชิง
วิพากษ์มาใช้เพื่อพยายามชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนต้องทำหน้าที่ตอบสนองต่อเป้าหมายที่หลากหลายและอาจ
ขัดกัน โดยงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาหลักสูตรและแนวทางการเรียนการสอนแบบที่เป็นทางการและหลักสูตรแฝง
ของโรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจกับลักษณะและเป้าหมายของโรงเรียนและระบบการศึกษาและนัยยะต่อการ
สร้างพลเมืองเพื่อประชาธิปไตยและความเป็นธรรมทางสังคม นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังสืบสาวอิทธิพล
ของอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในสังคมไทยร่วมสมัยต่อการกำหนดหลักสูตรและข้อ
ปฏิบัติต่างๆในโรงเรียนรวมถึงการที่โรงเรียนทั้ง 2 แห่งต่อรองกับอุดมการณ์เหล่านี้ในวิธีที่ต่างกันซึ่ง
ส่งผลต่อการสร้างความเป็นพลเมืองที่แตกต่าง

ข้อค้นพบจากงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรและแนวทางการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน
ของกระบวนการเรียนรู้แบบสืบค้นและการเชื่อมโยงกับ ประเด็นทางสังคมมีศักยภาพในการส่งเสริมการ
สร้างพลเมืองที่เป็นประชาธิปไตยและมีจิตสำนึกเรื่องความเป็นธรรม อย่างไรก็ตามวิถีปฏิบัติแบบไทยๆ
และระบบปฏิบัติบางอย่างของโรงเรียนอาจส่งผลในทางขัดกัน นอกจากนี้งานวิจัยยังค้นพบว่าถึงแม้ว่า
แนวคิดและหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนาจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมืองในโรงเรียนไทย
ทั้ง 2 แห่งแต่ก็มีบทบาทจำกัดในการสร้างพลเมืองที่เป็นประชาธิปไตยและมีจิตสำนึกเรื่องความเป็นธรรม
ท้ายที่สุดสังคมที่มีการแบ่งช่วงชั้นของไทยเป็นข้อท้าทายที่สำคัญต่อการศึกษาเพื่อการสร้างความเป็น
ประชาธิปไตยและความเป็นธรรมในสังคมไทย